

годишње давали сељаци за издржавање двора везирова, да утерују, дугове, да приводе суду оптужене, да притварају осумњичене, да спроводе кривце у Травник, да извршују смртне казне, да прогоне из града крадљивце и проститутке, да траже јемце од сумњивих људи, да се брину о снабдевању градова месом, да издају путне исправе и да штите интересе еснафа.

Крешевљаковић живо и јасно излаже своје поставке и закључке тако да читалац без замарања и са интересовањем може пратити његово излагање. Он чврсто поставља своје закључке и своја тврђења поткрепљује бројним документима од којих многи досада нису били објављени. Он је успео да у наведеној расправи објасни и осветли многа питања турског административног права и пружи слику рада мутеселима као полициско-управних органа. Ова расправа попуњава осетну празнину и доприноси да се боље упозна и оцени деловање турске управе у нашим крајевима.

М. Беговић

ZAKON O UPRAVNIM SPOROVIMA, s komentarom i sudskom praksom. Komentar napisao dr. Velimir Ivančević, asistent Pravnog fakulteta u Zagrebu. Sudsku praksu priredili dr. Milivoj Ivčić, sudija Vrhovnog suda NR Hrvatske i dr. Ante Lalić, tajnik Vrhovnog suda NR Hrvatske, Zagreb, 1958, „Narodne novine”, 324 s.

И поред одличног коментара Болдана Мајсторовића, овај нови коментар закона о управним споровима може веома користити нашој управној и управној судској пракси као и теорији управног права. Др. В. Иванчевић је веома савесно, и уз сваки члан закона, дао корисна објашњења тако да цео коментар претставља уствари и лепо изложен систем нашег управног спора. Др. В. И. је врло успело ускладио излагање система са потребним коментарима. Његова излагања нису понављања законских текстова другим речима, већ др. В. И. указује на поједине проблеме управног спора дајући о многим питањима и своја одређена мишљења. Др. В. И., на пример, са разлогом истиче да с обзиром на развој самосталних установа и организација не би требало више ограничавати појам управног акта само на акте државних органа, као што то чини чл. 5 закона о управним споровима, јер то искључује могућност да се покреће управни спор против аката органа који нису државни (с. 29—30.). Указујући да се данас против аката самосталних установа и организација могу водити управни спорови само ако је то изричито прописано, др. В. И. се залаже за измену чл. 5 тако да би не само изузетно већ по правилу било могућно водити управни спор и против ових аката, што би било у складу и са законом о општем управном поступку (чл. 1, ст. 2).

За праксу је актуелно и важно питање по којим ће се прописима, у случају обнове поступка, решавати о главној ствари ако су у међувремену од ранијег коначног управног акта и пресуде у главној ствари обнове поступка, измењени или стављени ван снаге прописи који су били примењени. Др. В. И. је по овом питању мишљења да би поновну оцену законитости управног акта у поступку обнове ваљало „извршити према ранијим прописима јер је до ступања на снагу нових прописа“ управни акт „могао незаконито производити правне последице“ (с. 261.).

Др. В. И. исто тако с разлогом истиче да за разлику од редовног спора није редован управни спор онај спор који предвиђа чл. 64 закона о управним споровима у случајевима кад надлежни државни орган после поништења управног акта донесе други управни акт противно схватању суда или примедбама суда у погледу поступка. Др. В. И. је исправно уочио проблем и указао на потребу разлико-

вања ових спорова јер од тога да ли сматрамо управни спор из чл. 64 закона о управним споровима редовним спором, зависи да ли је тужилац у спору дужан да пре подношења нове тужбе против новог управног акта, донетог на основу пресуде, поново користи редовна правна средства у управном поступку. Др. В. И. је оправдано мишљења да се оваква тужба поднета на основу чл. 64 не може одбацити по чл. 27, тач. 4, 5 и 6, те да није ни потребно у том случају против новог управног акта претходно користити редовно правно средство у управном поступку. Др. В. И. је у овом случају и против примене чл. 28, јер нема места примени „кратког поступка поништавања управног акта“ пошто чл. 28 „предвиђа само поништење акта, а то протурјечи идеји спора пуне јурисдикције“ који предвиђа чл. 64. С обзиром на начело обавезности пресуда врховних судова које уједно обезбеђује тужиоцу у управном спору и „стварно реализирање његових права и интереса“, др. В. И. је мишљења да поступање по тужби из чл. 64 „у циљу да прекине могућност бесконачног парничења“ „има и својих особености, за разлику од нормалних спорова о законитости“ (с. 282—283). Аргументима др В. И. могло би се још додати да по чл. 65 „ако надлежни орган после поништења управног акта не донесе у року од 30 дана нови управни акт или акт у извршењу пресуде“ странка може под одређеним условима захтевати од Врховног суда да донесе нови управни акт уместо надлежног управног органа. Према томе, зашто би при хутању администрације по чл. 65 посебан поступак био дозвољен а не би био дозвољен посебан поступак по чл. 64 који такође прописује посебна правила о поштовању обавезности пресуда врховних судова.

Иако је и др. В. И. у својим коментарима имао у виду судску праксу и истицао њена гледишта, уз коментар је код већине законских одредаба посебно издвојена одговарајућа судска пракса. Тако сређени поједини ставови наше судске праксе могу корисно послужити и теорији и пракси јер су сакупљени на једном месту уз одговарајуће законске одредбе, те олакшавају налажење праксе наших судова у вези са управним спором. Подвлачећи корисност овако сређеног прегледа управносудске праксе, нужно је истаћи да се за упознавање и проучавање наше управносудске праксе не смемо ослонити само на одреднице које могу бити веома корисне, нарочито ако исправно одражавају одговарајуће ставове судова. Такво прилажење судској пракси уједно може претстављати и опасност да се поједини ставови суда у конкретним случајевима схвате као устаљена гледишта судске праксе, иако то нису, јер свакако зависи и од чињеничног стања и посебних околности сваког случаја. Стога, у појединим случајевима, без консултовања и проучавања самих пресуда које се на основу наведених података лако могу наћи, не би се увек могли извучити одређени закључци о извесним гледиштима наше судске праксе.

Независно од учињених примедби у погледу коришћења наведених одређница судске праксе, овај коментар закона о управним споровима заједно са прегледно сређеним ставовима судске праксе, озбиљан је рад и може се само препоручити.

Д. Ђ. Ленковић

Tauno Tirkkonen: DAS ZIVILPROZESSRECHT FINNLANDS. (Ius Finlandiae, Publikationen des Finnischen Juristenvereins, Serie D, No. 3.) Helsinki, Auslieferung durch Akateeminen Kirjakauppa, 1958, XIV+102 pp.

Финско удружење правника (основано 1898) издаје од 1954, поред осталих својих публикација, серију *Ius Finlandiae* која се састоји од систематских приказа појединих области финског права, написаних на енглеском, француском или немачком језику, у сврху упознавања правника других земаља са тим правом. У тој серији објављена је и